

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

ASPECTE ALE RELAȚIEI MAESTRU - DISCIPOL: DIMITRIE GUSTI ȘI MIRCEA VULCĂNESCU

Nicu GAVRILUȚĂ

Sociologie Românească, 2020, vol. 18, Issue 2, pp. 127-135

<https://doi.org/10.33788/sr.18.2.5>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Asociația Română de Sociologie

ASPECTE ALE RELAȚIEI MAESTRU - DISCIPOL: DIMITRIE GUSTI ȘI MIRCEA VULCĂNESCU

Nicu GAVRILUȚĂ¹

Abstract

The present text analyzes some cultural aspects of the master-disciple relationship between Dimitrie Gusti and Mircea Vulcănescu. Insist especially on the topicality of Gustian sociology while taking Mircea Vulcănescu's receiver. Mircea Vulcănescu's discipleship starts with the coordination of the bachelor's degree in sociology by Professor Dimitrie Gusti, and then continues with the writing of other studies. Participation in sociological campaigns field, seminars and sociology conferences will follow afterwards. The present study also has the interpretation that the disciple Mircea Vulcănescu gives to the sociological system of the declared teacher Dimitrie Gusti. The precise references are to the Aristotelian substrate of the relation between possibility and actuality, reflected by Dimitrie Gusti in the relation between cadres and manifestations; to the social will understood as an original expression of the voluntarism of Jean-Jacques Rousseau; to the archetypal character of the four Gustavian cadres; to Gusti's sociological system defined as "system of social philosophy". In this sense, Dimitrie Gusti's system does not exclude science. On the contrary, it includes it in the sense of "sufficient reason" of all those existing in social life. Finally, I illustrated the importance of the social phenomenology practiced by Mircea Vulcănescu in the field sociological campaigns coordinated by Dimitrie Gusti with two classic examples and one current one. The first two refer to the analysis of a magico-religious phenomenon (the enchantment) and to the subtleties of the speculative vocation of the Romanian reflected linguistically. The present example is an attempt, partially original, to interpret in the spirit of the phenomenology proposed by Vulcănescu certain forms of popular culture that illustrate the non-canonical power of evil in Romanian history. At the limit, these fantasies of the efficacy of evil could more deeply explain the suspicion and distrust of Romanians.

Keywords: Discipleship; phenomenology; religion; magic; cultural fact; mentality.

Cuvinte-cheie: discipolat; fenomenologie; religie; magie; fapt cultural; mentalitate.

---

¹ Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Bd. Carol I, nr. 11, Iași, ROMÂNIA, 700506. E-mail: nicolas@uaic.ro.

Sociologul Mircea Vulcănescu

Despre Mircea Vulcănescu și relația lui cu Dimitrie Gusti, în România s-au scris texte importante (Dumitrescu, 2003; Butoi, 2015; Medeleanu, 2016; Butoi, 2017). În mod cert, pe baza unei temeinice documentații, putem argumenta faptul că Mircea Vulcănescu a fost influențat decisiv de două mari personalități ale culturii române: Nae Ionescu și Dimitrie Gusti. Însuși Mircea Vulcănescu a fost o personalitate foarte complexă, fiind preocupat de multe domenii ale cunoașterii. „În căutarea sintezei, s-a fenomenalizat în filosofie, în sociologie, în etică, în economie, în ortodoxie, în critică culturală sau chiar în administrație, a risipit idei, dintre care multe au rodit, altele germinează încă” (Diaconu, 1997, 5). Cu toată această generoasă și amplă deschidere culturală, Mircea Vulcănescu s-a specializat instituțional în sociologie. Marin Diaconu, un excelent exeget al lui Mircea Vulcănescu, distinge două etape în formația de sociolog a lui Mircea Vulcănescu: „una care se desfășoară între 1925-1933 și o alta care durează din 1933 până în 1940” (Diaconu, 1997, 6).

În prima etapă a vieții de sociolog, Mircea Vulcănescu „își susține teza de licență cu o temă de sociologie, participă la câteva campanii monografice, conduce seminarii de sociologie, ține mai multe conferințe, publică câteva studii, articole, cronici cu conținut sociologic” (Diaconu, 1997, 6). În sesiunea din ianuarie 1925, Mircea Vulcănescu își prezintă teza de licență în sociologie cu tema *Individ și societate în sociologia contemporană*. Coordonator era chiar profesorul Dimitrie Gusti. Așadar, relația maestru - discipol dintre Dimitrie Gusti și Mircea Vulcănescu începe instituțional cu această coordonare a tezei de licență. Ea este urmată imediat de prezentarea unei lucrări scrise, având următorul subiect: *Cauzalitate și teleologie în științele sociale* (publicată în volumul *Prolegomene sociologice la satul românesc*, 1997, pp. 63-69).

După rezultatele pozitive obținute în calitate de absolvent în sociologie, Mircea Vulcănescu este cooptat de Dimitrie Gusti în echipa sa multidisciplinară de cercetare a realității sociale pe teren. „Proaspătul absolvent participă în aprilie același an la cercetarea sociologică a satului Goicea-Mare din județul Dolj. Aici se ocupă de viața și valorile spirituale” (Diaconu, 1997, 7). O parte din rezultatele cercetării de teren vor fi publicate ulterior într-un studiu intitulat *Câteva observații asupra vieții spirituale a sătenilor din Goicea-Mare* (publicat în volumul *Prolegomene sociologice la satul românesc*, 1997, pp. 69-79). Această sinteză a lui Mircea Vulcănescu poate fi oricând reluată astăzi, îmbogățită și adusă la zi.

Mircea Vulcănescu a fost cooptat de Dimitrie Gusti încă din anii studenției, în 1923, la proiectul său de anchetă sociologică a vieții studențești¹. În 1928, Mircea Vulcănescu participă la o altă campanie sociologică condusă de Dimitrie Gusti. Este vorba de cea de la Fundul Moldovei. Acesteia i-au urmat alte campanii sociologice: Drăguș (1929 și 1932), Runcu (1930), Cornova (1931). În perioada 1928-1933, îl regăsim pe Mircea Vulcănescu ca asistent al lui Dimitrie Gusti la

seminarul de sociologie. Între 1930 și 1944, același Mircea Vulcănescu va ține și seminarii de etică, „alternând teme de etică sistematică cu cele de istorie a eticii” (Diaconu, 1997, 8). Remarcabil este și faptul că sociologul Mircea Vulcănescu a susținut între anii 1930 și 1935 și un curs de statistică morală la Școala de Statistică din București, unde, „printre altele, a prezentat *Problema sinuciderilor*” (Diaconu, 1997, 8). Discipolatul său în sociologie se reflectă și în activitatea privind *Asociația Științifică pentru Enciclopedia României*, în mod special în activitățile privind apariția *Enciclopediei României*.

Fenomenologia sistemului sociologic al lui Dimitrie Gusti

Ambii autori – Dimitrie Gusti și Mircea Vulcănescu – au fost adepții mariajului academic dintre teorie și practică, mai exact dintre *sociologia cogitans* și *sociologia militans*. Ideea este de maximă actualitate astăzi când sociologia tinde să devină mai curând *militans*, iar universitățile instituții producătoare de absolvenți validate și evaluate în special după criteriul absorbției absolvenților pe piața muncii.

Credem că proiectul unei sociologii românești totale, în sensul îmbinării teoriei cu practica, se poate înțelege mai bine dacă avem în atenție formația culturală a lui Dimitrie Gusti. Așa cum se știe, Gusti și-a făcut studiile de filosofie în Germania (1900-1904) și apoi pe cele de drept (1904-1909) tot în spațiul academic teuton. În anul 1904, Gusti își dă doctoratul în filosofie cu Wilhelm Wundt. Tema era una interdisciplinară și viza relația sociologică dintre *Egoism și altruism*. În Occident, Dimitrie Gusti i-a avut ca măștri declarați pe Wilhelm Wundt, Friedrich Paulsen, Franz von Liszt, Ferdinand Tönnies și Emile Durkheim. În mod cert, Dimitrie Gusti a fost marcat și de polemica aceluia timp dintre *psihologism* și *personalism* (W. Wundt). Pentru savantul german în joc era o sinteză a filosofiei spiritului cu științele naturii, a gândirii filosofului Georg Wilhelm Friedrich Hegel cu viziunea sociologului pozitivist Auguste Comte. Mircea Vulcănescu remarcă cu îndreptățire faptul că Dimitrie Gusti a fost atras mai curând de *etica socială* a lui Wundt. Astăzi, etica socială, aplicată în universități și institute de cercetare, devine o realitate de maximă actualitate în România.

Revenind la tema clasică a aceluia timp – opoziția dintre *spirit* și *natură* – observăm că ea este rezolvată de Wilhelm Wundt prin mijlocirea *psihologiei* (personale sau a popoarelor). La rândul său, Dimitrie Gusti o rezolva prin *societate* ca realitate sui-generis, susține Mircea Vulcănescu. Viața socială din orice tip de societate are ca substrat *voința*. Ideea esențială din *etica socială* a lui Gusti este cea a ridicării omului prin propria sa faptă. Ideea provine, evident, din personalismul lui Wundt.

Reîntors în țară, în 1910, Dimitrie Gusti este numit profesor la Catedra de Istoria Filosofiei Antice și Morală a Facultății de Litere și Filosofie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Aici propune înființarea unui Seminar de Sociologie și Etică după modelul german. În acest spațiu universitar

urmau să se discute problemele sociale aflate sub *specie aeternitas*, dar și cele foarte *actuale*.

Acest spirit al seminariilor germane se va reflecta în activitatea de mai târziu a savantului Dimitrie Gusti (și) prin „publicarea „Studiilor sociologice și etice” ale Seminarului său dela Iași (1915), și întemeierea „Institutului social” în 1918, și întocmirea „Programului studentesc” din 1923, și organizarea campaniilor monografice, după 1925, – cu toate instituțiile și operele care s’au dezvoltat dintr’însele” (Vulcănescu, 1998, 36). Îmbinarea temelor *clasice*, reprezentative pentru condiția umană, cu cele *actuale* ar trebui să fie un model de predare și dezbateri și în științele socio-umane din România contemporană.

În viziunea lui Dimitrie Gusti, societatea este „un complex de manifestări colective”. În esență, aceste *manifestări* sunt de patru tipuri: a) culturale; b) economice; c) etico-juridice și d) politice. Există și anumite *cadre* care condiționează aceste manifestări: a) cosmologic; b) biologic; c) psihologic și d) istoric. Aici se manifestă *voința socială*, cea care are un caracter teleologic. În interpretarea lui Mircea Vulcănescu, distincția lui Dimitrie Gusti dintre cadre și manifestări este una de tip aristotelic. Ea s-ar suprapune „deosebirii aristotelice dintre posibilitate și actualitate” (Diaconu, 1997, 12). Apoi, *voința socială*, înțeleasă ca factor determinant al evoluției societății, era o interpretare personală a lui Gusti plecând de la filosofia voluntaristă a lui Jean-Jacques Rousseau. Spre deosebire de voluntarismul lui Rousseau, *voința socială* a lui Gusti avea rădăcini metafizice, susține Mircea Vulcănescu trimitând la caracterul arhetipal al celor patru cadre gustiene. În ce sens *voința socială* avea sorginte metafizică? În sensul că era o realitate dată, originară, constitutivă condiției umane. Ea își manifesta puterea inclusiv în cadrele cosmice, biologice, psihologice și istorice proprii sistemului gustian.

În profunzimea lui, sistemul lui Dimitrie Gusti era mai mult decât un sistem de știință pozitivistă a vieții sociale. Cu toate acestea, unii, asemenea lui C. Georgiade, au sesizat doar partea vizibilă a sociologiei lui Gusti. Replica a venit imediat din partea lui Mircea Vulcănescu. Sistemul lui Dimitrie Gusti (doctor în filosofie în Germania cu Wilhelm Wundt) era „un adevărat sistem de filosofie socială” (Vulcănescu, 1997, 167). Mai exact, era un sistem de fenomenologie socială. Ce legătură are vatra satului Cornova, de exemplu, cu fenomenologia lui Husserl?, se întreba în 1933 Mircea Vulcănescu într-un text răspuns lui Constantin Georgiade. Are. Un sistem de filosofie socială nu exclude știința în sensul clasic de cunoaștere care determină „rațiunea suficientă a lucrurilor” (Vulcănescu, 1997, 172). Dimpotrivă, filosofia socială împlinește știința. Stă sub semnul *totalității*. Din cele patru cadre ale sistemului gustian, două sunt *sociale* (cel psihologic și cel istoric), iar două sunt *extrasociale* (cel cosmologic și cel biologic).

Preferința clară a lui Mircea Vulcănescu era către o sociologie ce are în atenție *realitatea spirituală*. Mai exact, trimiterea era la acele *entități transsubiective* înțelese ca fapte care exprimă relația dintre eul meu și o valoare sau o construcție

socială. Ele fac parte din sfera socialului pur. Acesta este obiect de studiu al sociologiei. Există, pe lângă socialul pur, și viața socială. Aceasta din urmă este mai complexă deoarece cuprinde și „virtualitățile”, „posibilitățile”, prognozele, cum am spune noi astăzi. Ele intră în aria de interes a filosofiei sociale. Cu toate acestea, Mircea Vulcănescu înțelegea sociologia ca pe o știință și nu ca pe o filosofie. De exemplu, Vulcănescu considera interpretarea lui Herseni a sociologiei gustiene ca fiind prea spiritualistă sau noologică. Ca atare, el se delimitează de încadrarea sociologiei printre științele spiritului, atât în nume propriu, cât și în ceea ce privește sistemul gustian.

Vedem aici și un alt merit incontestabil al gândirii lui Mircea Vulcănescu. El era un intelectual care paria necondiționat pe valorile culturale românești (a se vedea, de exemplu, emblematica sa scriere *Dimensiunea românească a existenței*). În același timp, intelectualul Mircea Vulcănescu, asemenea maestrului Dimitrie Gusti, era un rafinat și profund cunoscător al gândirii occidentale din acel timp. „În această ordine de idei, Mircea Vulcănescu apelează la o bogată literatură de specialitate, la loc de frunte situându-se lucrări ale lui Karl Jaspers, Dimitrie Gusti, Karl Marx, Max Weber, Max Scheler, C. Bouglé, W. Wundt ș.a.” (Diaconu, 1997, 16).

Concluzia cea mai elocventă cu privire la *specificul* sistemului sociologic gustian aparține tot lui Mircea Vulcănescu. Discipolul susține că „sistemul sociologic al profesorului D. Gusti depășește încercarea epistemologică de constituire a unei epistemologii empirice, naturaliste; ci constituie o adevărată *ontologie regională a existenței sociale*, în sensul heideggerian pomenit mai sus, egal depărtată de sociologiile naturaliste și spiritualiste, dar integrându-le armonice prin înțelegerea exactă a relațiilor dintre natură și spirit înăuntrul existenței sociale. Această integrare a sociologiei naturaliste explicative cu sociologia noologică spiritualistă, întemeiată pe înțelegerea exactă a existenței sociale, constituie trăsătura caracteristică a acestui sistem” (Vulcănescu, 1997, 19).

Așadar, sistemul sociologic gustian este nonpozitivist. Sociologul român înțelegea faptele sociale nu ca lucruri (Emile Durkheim), ci ca „acte omenești semnificative” (Vulcănescu, 1997, 168). Deseori, semnificația originară a faptelor sociale este, cu timpul, alterată, maculată, simplificată sau camuflată. Apar alte semnificații condiționate social de grup, comunitate sau societate. Sarcina fenomenologiei sociale este tocmai aceea de a le decipta pe rând și, pe cât posibil, de a ajunge la semnificația lor primă.

Interpretarea fenomenologică a faptelor culturale

Am ales câteva exemple clasice și actuale care relevă importanța fenomenologiei sociale în deciptarea și înțelegerea profundă a faptelor culturale. Primul exemplu este preluat dintr-un text al lui Mircea Vulcănescu (Vulcănescu, 1997) și se referă la structura magico-religioasă a descânteceleor românești. La finalul unor descântece

culese pe teren în cadrul campaniilor gustine apar formulele: „Descântecul meu.../Leacul lui Dumnezeu”; „De la mine descântecul/Leacul de la Dumnezeu Sfântul...”. Întrebarea ce se pune este următoarea: care este natura acestui fapt cultural? Este magică? Este religioasă? Este clar una magico-religioasă. Numai că există o diferență enormă între mentalitatea magică și cea religioasă prezente în cele două variante de descântec, scrie Mircea Vulcănescu: „...în magie efectul operează prin însăși puterea ritului, în vreme ce în religie ritul nu e decât un apel către o ființă care rămâne liberă să acționeze sau nu, după vrere...” (Vulcănescu, 1997, 169).

În concluzie, prima variantă a descântecului este dominant magică, iar cea de-a doua dominant religioasă. Pentru a ne da seama de această diferență trebuie să avem cunoștințe teoretice despre magie și religie; să trăim în mijlocul acelei comunități; să empatizăm cu acei oameni, rămânând, totuși, oameni de știință. Metoda pozitivistă te ajută să *explici* faptele sociale. Metoda fenomenologică te ajută să *înțelegi* faptele sociale. Or, sociologul Dimitrie Gusti punea înțelegerea mai presus de explicație.

Cel de-al doilea exemplul are în atenție acele *forma mentis* tipic românești, prezente în diferitele modalități de folosire a verbelor de către români. În *Dimensiunea românească a existenței*, Mircea Vulcănescu le interpretează în spiritul fenomenologiei sociale. Una dintre aceste *forma mentis* trimite la *vocația speculativă* a românului. „Caracterul esențial nepractic al românului e vădit de frecvența cu care stăruie forme verbale care vădesc speculații asupra posibilului ori viitorului condițional, acele: „Ce ar fi fost, dacă ar fi fost altfel decât cum a fost?”; (...) „Totuși, ce ar fi fost dacă...?” (Vulcănescu, 1991, 134). Unui spirit pozitivist, toate acestea nu-i spun mare lucru. Cel mult, el le contabilizează prezența și le pune pe seama speculației filosofice și a flexibilității limbii române. Un fenomenolog, asemenea lui Vulcănescu, vede aici *altceva*. Această predominantă „a ipoteticului asupra categoricului și disjunctivului” (Vulcănescu, 1991, 134) ilustrează tendința românului nemulțumit de real de a se refugia în scenarii alternative ce țin de imaginație și nu de realitatea concretă, practică.

Exemplul numărul trei este mai nou și se referă la *suspiciune și neîncredere la români*. Cercetările sociologice relativ recente privind mentalitățile sociale românești relevă existența unei consistente doze de *neîncredere la români*. Cercetarea cu tema „Crisa de identitate – percepții și reprezentări” realizată de Institutul Român de Evaluare și Strategie IRES în perioada 11-12 ianuarie 2016 vine cu ipoteza confirmată că avem în România o *societate cu încredere limitată* în Celălalt. Un procent relativ mic dintre români – doar 21% – susțineau în 2016 faptul că au încredere în ceilalți. Astfel, încrederea cea mai mare o aveam (în 2016) în *familia mare* (57%), în *soț/soție* (49%) și în *copii* (50%) (Sinteza, 2016, 14). Dramatic este un alt fapt constatat în România anulului 2016: nu mai avem mare încredere în *vecini, colegi și prieteni*.

O cercetare de tip fenomenologic merge mai în profunzime și încearcă să *înțeleagă* situația. Astfel, neîncrederea la români este alimentată și de marea putere

a răului în istoria noastră. Răul nu s-a dovedit a fi în istoria românilor *privatio boni*, așa cum îl definea Aureliu Augustin. Dimpotrivă, pentru noi, răul pare a avea realitate, ființă, teme. Coexistă și conlucrează cu binele. Expresii populare actuale de genul „Fă-te frate cu dracul până treci puntea” sau „Dacă e să te ia, dracul te ia și din Biserică” confirmă tocmai strania putere a răului.

O sursă de referință cu privire la acest fapt cultural este și vasta operă a lui Iuliu A. Zane. Acesta a adunat o mare parte dintre proverbele și zicătorile românilor într-un corpus de zece volume. O parte dintre ele ilustrează convingător strania putere a răului în viața românilor. Sedimentate în mentalul social timp de mai multe generații, aceste forme de cultură populară te pun în situația să înțelegi mai profund cauzele suspiciunii și neîncrederii la români.

Câteva mostre de înțelepciune populară românească pot fi regăsite astăzi și în spațiul virtual². Unele dintre ele ilustrează convingător strategia perfidă și eficiența a celui rău. Iată două exemple: „Bagi pe dracul în casă cu lăutari și nu-l poți scoate cu sute de arhierii”; „Aduci pe dracu în casă cu lăutari și apoi nu-l poți scoate cu o mie de popi”. Interpretând, am putea spune că răul ia deseori chipul binelui. Cel de-al doilea proverb ne lasă să înțelegem că răul a fost, inițial, ceva bun (noră sau ginere). Ulterior s-a metamorfozat, în ochii unora, în chipuri ale răului. Așa se poate explica mai convingător prezența suspiciunii și absența încrederii chiar în interiorul familiei nucleare românești. Din moment ce răul sub chipul binelui se strecoară perfid în propria ta intimitate și nu te mai părăsește niciodată, înseamnă că binele nu este atât de puternic iar răul atât de previzibil. Camuflat sub masca binelui, răul provoacă suspiciune, așa cum observă cu subtilitate Aurel Codoban. Necamuflat, fără mască, răul trezește neîncrederea.

Asemenea ipostaze ale răului nu sunt niciodată singulare, trecătoare. Nu sunt nici nefericite excepții din viața noastră socială. De ce? Pentru că răul este *ubicuu* și *surprinzător* („Dracul este întotdeauna acolo unde nu gândești”). Prin simpla *rostire* a numelui îl aduci la prezență („Dracul nu-i niciodată mai aproape ca atunci când îi rostești numele”). Atunci când *nu poate veni* în persoană, își trimite reprezentanții. Lucrează camuflat, sub acoperire, prin gândurile, gesturile și faptele celorlalți („Dracul unde nu poate ajunge își trimite mesagerii”). Diavolul este și o entitate foarte *puternică* și *profesionistă* („Mare e Dumnezeu, dar meșter e și dracul”). Prin urmare, lucrarea răului este deosebit de eficientă. Randamentul său total neobișnuit se poate explica și prin strategiile sale *perfide* și *irezistibile*: spune adevărul, însă îi deturneză sensul („Uneori dracul spune adevărul”). Alteori, dracul pare a fi băiat de treabă, simpatic, amabil, chiar cultivat și politic („Dracul e generos cu supușii săi”). Se adaptează exemplar situației și ține seama de cel aflat în fața sa („Nu-i dracul atât de negru cum pare”). Poate tocmai de aceea provocările lui pot părea *fatale* unor minți încă nepregătite să le primească și să le răspundă corespunzător („Am scăpat de dracu și am dat de tatăl său”). În aceste condiții, mulți dintre noi, românii, am fost obligați să conviețuim istoric cu cel rău. Totuși, orice conviețuire lasă urme. Nu am reușit să fim imuni la provocările răului și atunci ne-am asumat condiția cultivând, deseori, *duplicitatea* („Cu trupul

în Biserică și cu gândul la Dracu”; „La cuibul smeritului locuiește Dracul”; „Sai în spatele dracului până vei trece gârla”).

Din acest punct de vedere, nefireasca autoritate a răului se poate explica (și) prin supraviețuirea în timp a unor *fantasme gnostice* ce au făcut carieră în spațiul sud-est european sub forma mitului cosmogonic al straniei conclucrări dintre „Satana și Bunul Dumnezeu” (Eliade, 1995, 85-137). Aceste fantasme conferă răului o putere enormă, practic aproape egală cu cea a Binelui – cel puțin așa rezultă din interpretările date celebrului mit cosmogonic necanonic ce a avut un succes remarcabil în spațiul românesc.

Astăzi, aceste mitologii sunt uitate sau prost înțelese. Rupte din contextul lor cultural, ele supraviețuiesc timpului sub forma unor eresuri, credințe populare sau fantasme stranii. Locul lor predilect de manifestare este limbajul. Prin urmare, interpretarea fenomenologică – în spiritul gândirii lui Mircea Vulcănescu – a unor proverbe, zicători sau vorbe de duh este mai mult decât necesară. De ce? Pentru că ne pune în situația să înțelegem mai bine supraviețuirea camuflată în timp a unor ciudate credințe și fascinante ritualuri magico-religioase. Până la urmă, aceste forme neconvenționale de cultură populară dau seama mai profund și convingător de anumite comportamente sociale românești manifestate mai ales în situații de limită.

Concluzii

Trebuie spus foarte clar faptul că discipolatul Dimitrie Gusti - Mircea Vulcănescu nu a fost unul unidirecțional, ci mai degrabă unul bidirecțional. Din această academică relație, la nivel teoretic cel puțin, Dimitrie Gusti a avut de câștigat (a se vedea ideea paralelismului sociologic, cea a cadrelor, dar și epistemologia nonpozitivistă). Invers, Mircea Vulcănescu a avut de învățat de la Dimitrie Gusti valoarea sintezei și importanța metodei. Metoda pe care Vulcănescu a învățat-o de la Gusti este tocmai viziunea pluri-disciplinară asupra socialului.

Discipolatul Dimitrie Gusti - Mircea Vulcănescu, având ca esență interpretarea fenomenologică a vieții sociale, este o invitație de incontestabilă actualitate de a practica astăzi o *sociologie totală*. Ea ne cere să îmbinăm analizele sociologice factuale cu interpretările fenomenologice subtile, în măsură a ne oferi o imagine mai precisă și profundă a vieții noastre sociale. Ambii autori au mizat pe un tip specific românesc de cercetare sociologică, una în măsură să îmbine *sociologia cogitans* cu *sociologia militans*, *cercetarea pozitivă* a faptelor sociale cu *înțelegerea fenomenologică* a semnificațiilor sociale atribuite acestor fapte. Cadrele sociale (psihologice și istorice) și extrasociale (cosmologice și biologice) propuse de Dimitrie Gusti invită la practicarea acestei sociologii totale. Pentru ambii autori, societatea este o *realitate sui-generis* care mediază și rezolvă clasicul conflict dintre *natură* și *cultură*. Îmbinând elegant și armonios perspectivele contrare

ale cercetării sociologice (pozitivistă și fenomenologică), școala sociologică românească a lui Dimitrie Gusti își dovedește pe deplin permanenta actualitate.

Note

¹A se vedea http://www.cooperativag.ro/mircea-vulcanescu-biografie-de-lucru/#Cariera_stiintifica_si_academica. Accesat în 10 iulie 2020.

²<https://www.google.ro/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiK1dLnr97oAhWRzKQKHW7dCbgQFjAAegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fwww.portal-info.ro%2Fproverbe%2Fproverbe-despre-dracul.html&usg=AOvVaw3CML7AIJK26kRZrKleIJSz>. Accesat în 10 aprilie 2020.

Bibliografie

- Butoi, I. (2015). *Mircea Vulcănescu. O microistorie a interbelicului românesc*. București: Eikon.
- Butoi, I. (2017). *Canonizare, demitizare și realism științific. Studii despre Mircea Vulcănescu*. București: Eikon.
- Diaconu, M. (1997). *Mircea Vulcănescu - filosoful Școlii Sociologice a lui Dimitrie Gusti*, în M. Vulcănescu, *Prolegomene sociologice la satul românesc*. București: Eminescu.
- Dumitrescu, L. (2003). *Mircea Vulcănescu, un portret intelectual. Filosofie, sociologie și geopolitică în România interbelică*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Eliade, M. (1995). *Satana și bunul Dumnezeu: preistoria cosmogoniei populare românești*, în *De la Zalmoxis la Genghis-Han*, București: Humanitas, 85-137.
- Medeleanu, C. (2016). *Mircea Vulcănescu. Live and work - facts and achievements*. *Anale Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Sociologie și Asistență Socială*, IX(2), decembrie, 57-67.
- Vulcănescu, M. (1991). *Dimensiunea românească a existenței*. București: Fundației Culturale Române.
- Vulcănescu, M. (1997). *Prolegomene sociologice la satul românesc*. București: Eminescu.
- Vulcănescu, M. (1998). *Școala sociologică a lui Dimitrie Gusti*. București: Eminescu.
- <https://www.google.ro/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiK1dLnr97oAhWRzKQKHW7dCbgQFjAAegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fwww.portal-info.ro%2Fproverbe%2Fproverbe-despre-dracul.html&usg=AOvVaw3CML7AIJK26kRZrKleIJSz>. Accesat în 10 aprilie 2020.
- http://www.cooperativag.ro/mircea-vulcanescu-biografie-de-lucru/#Cariera_stiintifica_si_academica. Accesat în 10 iulie 2020.